

ских связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – Донецк, 2004. – С. 482 – 489.

7. Клименко С. М. Управление конкурентоспособностью предприятия : навч. посібн. / С. М. Клименко, Д. О. Барабась, Т. В. Омеляненко, О. С. Дуброва, А. В. Вакуленко. – К. : Видво КНЕУ, 2006. – 527 с.

8. Козак Н. Бенчмаркинг как инструмент повышения конкурентоспособности компании / Н. Козак // Рынок капитала. – 2000. – № 1-2. – С. 17 – 21.

9. Леоненко Е. И. Бенчмаркинг как инструмент повышения эффективности деятельности кооперативных организаций : автореф. дис. ... канд. эконом. наук : спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами: сфера услуг; маркетинг)» / Е. И. Леоненко. – Новосибирск, 2007. – 18 с.

10. Маслов Д. В. Бенчмаркинг: лучшее перенимаем у других / Д. В. Маслов // Управление качеством. – 2005. – № 11. – С. 57 – 59.

11. Михайлова Е. А. Бенчмаркинг / Е. А. Михайлова. – М. : Благовест-В, 2002. – 176 с.

12. Міждисциплінарний словник з менеджменту : навч. посіб. / [За ред. Д. М. Черваньова, О. І. Жилінської]. – К. : Нічлава, 2011. – 624 с.

13. Сіваченко І. Ю. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства (організації): Навч. посібник / І. Ю. Сіваченко. – Київ : ЦУЛ, 2003. – 186 с.

14. Фасхiev X. A. Как оценить конкурентоспособность предприятия? / X. A. Фасхiev, Е. В. Попова // Маркетинг в России и за рубежом. – 2003. – № 4. – С. 53 – 68.

15. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Р. А. Фатхутдинов. – М. : Издательско-книготорговый центр «Маркетинг», 2002. – 892 с.

16. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р. А. Фатхутдинов. – М. : ИНФРА-М. – 2000. – 312 с.

17. Ahmed P. K. Integrated benchmarking: a holistic examination of select techniques for benchmarking analysis / P. K. Ahmed, M. Rafiq // Benchmarking for Quality Management and Technology. – 1988. – Vol. 5. – № 3. – Pp. 225 – 242.

18. Arash Shahin. Strategic Management, Benchmarking and Balanced Score Card (BSC): An Integrated Methodology / Arash Shahin, Mohamed Zairi // International Journal of Applied Strategic Management. – 2010 : Vol. 2, № 2. – 10 p.

19. Camp R. Benchmarking: The Search for Industry Best Practices That Lead to Superior Performance / R. Camp // American Society of Quality Control. – 1993. – 299 p.

УДК 658.01

АВТОМАТИЧНІ СТАБІЛІЗАТОРИ ВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ ПІДПРИЄМСТВА

КОПОСОВ Г. О., ШЕЛУХІН П. Г.

УДК 658.01

Копосов Г. О., Шелухін П. Г. Автоматичні стабілізатори виробничої сфери підприємства

Розглянуто проблеми управління підприємством в умовах невизначеності. Визначено концепцію системи гештальтів та автоматичних стабілізаторів. Зазначено принципи та алгоритм застосування автоматичних стабілізаторів у системі гештальтів. Надано основні типові проблеми виробничої сфери підприємства. Проаналізовано ланцюговий дестабілізуючий вплив кожної типової проблеми на підприємство. Наведено логічну схему та алгоритм дії автоматичних стабілізаторів у системі гештальтів для вирішення виробничих проблем підприємства.

Ключові слова: автоматичні стабілізатори, система гештальтів, інтегральний показник, умови невизначеності, ефективність виробництва.

Рис.: 2. Бібл.: 5.

Копосов Геннадій Олександрович — кандидат економічних наук, доцент, кафедра економіки і підприємництва, Херсонський національний технічний університет (Бериславське шосе, 24, Херсон, 73008, Україна)

E-mail: koposovga@mail.ru

Шелухін Павло Григорович — аспірант, кафедра економіки і підприємництва, Херсонський національний технічний університет (Бериславське шосе, 24, Херсон, 73008, Україна)

E-mail: pavel88@ukr.net

УДК 658.01

Копосов Г. А., Шелухин П. Г. Автоматические стабилизаторы производственной сферы предприятия

Рассмотрены проблемы управления предприятием в условиях неопределенности. Определена концепция системы гештальтов и автоматических стабилизаторов. Указаны принципы и алгоритм применения автоматических стабилизаторов в системе гештальтов. Даны основные типичные проблемы производственной сферы предприятия. Проанализировано цепное дестабилизирующее влияние каждой типичной проблемы на предприятие. Продемонстрирована логическая схема и алгоритм действия автоматических стабилизаторов в системе гештальтов для решения типичных проблем предприятия.

Ключевые слова: автоматические стабилизаторы, система гештальтов, интегральный показатель, условия неопределенности, эффективность производства.

Рис.: 2. Библ.: 5.

Копосов Геннадий Александрович — кандидат экономических наук, доцент, кафедра экономики и предпринимательства, Херсонский национальный технический университет (Бериславское шоссе, 24, Херсон, 73008, Украина)

E-mail: koposovga@mail.ru

Шелухин Павел Григорьевич — аспирант, кафедра экономики и предпринимательства, Херсонский национальный технический университет (Бериславское шоссе, 24, Херсон, 73008, Украина)

E-mail: pavel88@ukr.net

UDC 658.01

Koposov G. A., Shelukhin P. G. The Automatic Stabilizers of the Enterprise Production Scope

The problems of enterprise management under condition of uncertainty are considered. The concept of the gestalt system and automatic stabilizers is determined. The principles and algorithm of the applying automatic stabilizers in the gestalt system are noted. The main typical problems of the enterprise production scope are given. The chain destabilized effect on the enterprise from each typical problem is analyzed. The logical scheme and algorithm of the automatic stabilizers activity in the gestalt system for the solving typical problems of the enterprise is demonstrated.

Key words: automatic stabilizers, gestalt system, integral indicator, condition of uncertainty, efficiency.

Pic.: 2. **Bibl.:** 5.

Koposov Gennadiy A.— Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Economics and Business, Kherson National Technical University (Beryslavskoe shose, 24, Kherson, 73008, Ukraine)

E-mail: koposovga@mail.ru

Shelukhin Pavel G.— Postgraduate Student, Department of Economics and Business, Kherson National Technical University (Beryslavskoe shose, 24, Kherson, 73008, Ukraine)

E-mail: pavel88@ukr.net

Сучасний стан ринкових відносин характеризує постійна зміна кон'юнктури економічного середовища країни з її динамічними процесами та відсутністю якісної інформації. За таких обставин рішення приймаються фактично в умовах невизначеності, що робить актуальною проблему розробки алгоритмів прийняття рішення в умовах невизначеності.

У процесі розробки методики, що дозволить приймати достатньо точні управлінські рішення в умовах невизначеності, пропонується використовувати автоматичні стабілізатори, що будуть функціонувати по алгоритмам системи гештальтів.

У роботі [1] пропонується використовувати систему гештальтів як алгоритм для прийняття рішень в умовах невизначеності. У даній роботі детально описується теоретична складова методу та наведено алгоритм його розрахунку.

Система гештальтів – вибудована в ієрархічній послідовності система економічних категорій практичних сфер функціонування підприємства, представлена у вигляді багатограних образів (гештальтів), що синтезують фактори середовищ з поставленими цілями з подальшим виведенням результату впровадження управлінських рішень.

Система гештальтів діє як логічна платформа автоматичних стабілізаторів, тобто комплексно забезпечує ланцюгову передачу вхідної та вихідної інформації по усім сферам діяльності підприємства.

У контексті системи гештальтів автоматичні стабілізатори представляють собою набори стандартних рішень, методик, підходів та наукових розробок, що покликані подолати конкретні проблеми господарської діяльності сучасного підприємства.

Автоматичні стабілізатори повинні забезпечувати процес прийняття рішень набором конкретних дій під певну ситуацію. Особливо вони актуальні для малого підприємництва, де більшість керівників не мають економічних професійно-кваліфікаційних навичок. Автоматичні стабілізатори повинні надати науково-обґрунтований шаблон розрахунку ефективності роботи підприємства, що спростить процес прийняття рішень.

Логіка дії стабілізаторів полягає у застосуванні типового набору рішень при досягненні системи нового стану залежно від показань ключових її індикаторів. Даними індикаторами є: акумулюючий гештальт (умова максимізації прибутку) та цільові гештальти (ефективність та собівартість) факторів виробництва (функціональних сфер підприємства).

Відповідно, завданням автоматичних стабілізаторів на рівні підприємства є приведення стану виробничої функції до умов максимізації прибутку через регулювання чисельності застосовуваних факторів виробництва на основі значень ефективності функціональних гілок підприємства.

У контексті роботи [1] метою даної статті є відображення (через систему гештальтів) впливу набору стандартних рішень на сфері підприємства для формування готового пакету дій під певні господарські ситуації. Сформовані у подальшому пакети рішень будуть

грати роль автоматичних стабілізаторів системи гештальтів. Дана стаття торкатиметься виробничої сфери підприємства та його зв'язок з працею.

Необхідно визначити найтипівіші проблеми по функціональній сфері праця та виробництво, з якими зустрічається суб'єкт господарювання.

Виробництво:

- ★ моральний та фізичний знос основних фондів;
- ★ технологічне відставання від конкурентів;
- ★ розбалансованість виробничих ліній. Необхідність оптимізації;
- ★ надійність постачальників, вартість сировини, її якість, зберігання.

Праця:

- ★ неефективна організаційна структура з розподілом функціональних обов'язків;
- ★ питання плинності кадрів та їх кваліфікації;
- ★ низька продуктивність праці.

Перелічені проблеми по функціональних сферах можуть бути комплексними та витікати одна з одної, таким чином підсилюючи негативний вплив на підприємство та ускладнюючи їх вирішення менеджментом. За допомогою системи гештальтів продемонструємо як стандартні дії керівництва змінять стан виробничої функції, а разом з нею і баланс загального гештальту.

Для того, щоб зрозуміти, як подіють дії менеджменту на стан системи в умовах її розбалансування, необхідно проаналізувати дестабілізуючий вплив кожної типової проблеми на підприємство.

Знос основних фондів та розбалансованість виробничих ліній:

- ★ збільшення часу простоїв на обслуговування обладнання;
- ★ зменшення продуктивності праці;
- ★ зменшення вироблення продукції у вартісному вимірі;
- ★ зменшення фондівдачі та озброєності праці;
- ★ збільшення витрат на обслуговування обладнання та зайнятості робітників через збільшення часу роботи обладнання;
- ★ зростання прямих витрат й, відповідно, собівартості;
- ★ зростання необхідної кількості обігових коштів;
- ★ зменшення фондорентабельності;
- ★ падіння ефективності фактора виробництва;
- ★ вплив на фактор виробництва праця, через зменшення фондоозброєності та зменшення продуктивності праці, що залежить від обладнання та збільшення часу на обслуговування обладнання;
- ★ падіння ефективності фактора;

У результаті зниження ефективності факторів виробництва знижується граничний продукт і зростають загальні витрати, що, у свою чергу, призводить до збільшення граничних витрат і створює тенденцію їхнього перебільшення граничного доходу. Ця динаміка дестабілізує систему та призводить до втрат у короткостроковому періоді та збитковості у середньостроковому.

Для того, щоб сформулювати пакет рішень на вирішення проблеми, необхідно визначитись з причинами їхнього виникнення. Зазвичай головною причиною зношеності основних фондів є:

- ✦ недосконала амортизаційна політика або її відсутність;
- ✦ використання амортизаційного фонду для інвестування з високими ризиками, що призводить до втрати коштів (описана проблема не ефективного формування інвестиційного портфелю);
- ✦ покриття дефіциту обігових коштів амортизаційними активами;
- ✦ довготривала збитковість підприємства, що є комплексною проблемою усіх сфер діяльності підприємства і розглядати її необхідно під конкретну ситуацію.

Питання ж оптимізації торкається кваліфікації робітників, що можуть виявити розбалансованість та розробити план оптимізації.

Для наглядного демонстрування дії системи гештальтів за причину зносу основних фондів візьмемо недосконали амортизаційну політику, відповідно до якої значна частина коштів витрачалась на покриття дефіциту обігових активів. Одночасно необхідно провести оптимізацію виробничих ліній.

При відсутності значної частини амортизаційного фонду необхідно провести заміну обладнання залучивши кошти інвесторів та позиковий капітал. Частину коштів необхідно буде направити на персонал для розробки плану оптимізації для раціоналізації процесу заміни обладнання.

Продемонструємо ланцюг залежностей:

- ✦ залучення коштів впливає на фінансово-інвестиційну сферу через фінансову стійкість, що знижується, також платоспроможність при умові, що підприємство вже має боргові зобов'язання;
- ✦ обрання методу амортизації для підтримки в майбутньому середньорічної вартості основних фондів;
- ✦ відбуваються зворотні процеси тим, що описані як наслідки існування проблеми зношення основних засобів та відсутності їхньої оптимізації. Результати вирішення проблеми через систему гештальтів можна продемонструвати через схему на *рис. 1*.

Відповідно до даної схеми, зниження фінансової стійкості підприємства є тимчасовим явищем. Зростання ефективності виробництва повинно збільшити рентабельність через зниження собівартості, ефект масштабу та вивільнення обігових коштів. Дані ефекти разом з оптимізацією роботи принесуть значні фінансові вливання після операційних оборотів. Отримані активи компенсують зростання собівартості праці, дозволяють наповнювати амортизаційний фонд та розплатитись з боргами.

Необхідно зауважити, що наведена схема та її потенційні ефекти проаналізовані за умови стабільності ринку та макроекономічної ситуації. Розрахунковий період – один рік.

Розглянемо таку ситуацію. Технологічне відставання від конкурентів і проблема з сировиною, а саме: її якість та надійність постачальників. При даній ситуації наслідки на підприємство можна описати в такому ієрархічному порядку:

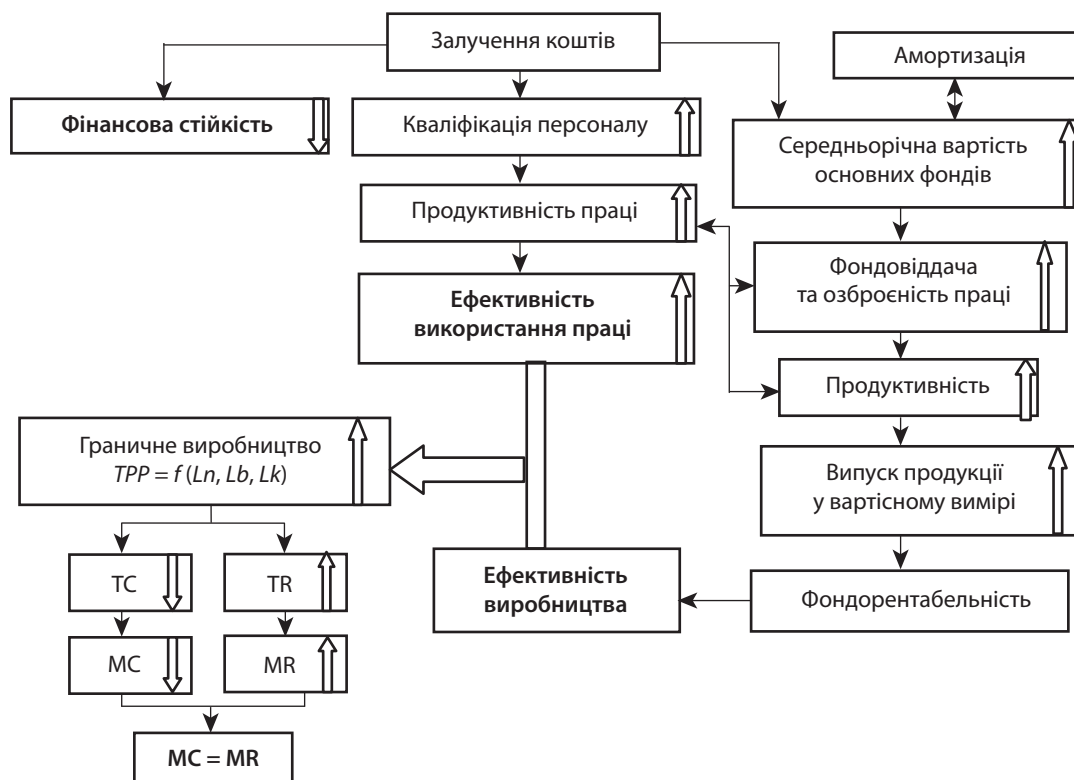

Рис. 1. Логічна схема системи гештальтів при умові заміни та оптимізації основних фондів

- ✦ технологічне відставання разом із низькою якістю сировини призводить до збільшення витрат матеріалів на одиницю продукції;
- ✦ менша, порівняно з конкурентами, якість продукції;
- ✦ знижується конкурентоздатність та доля ринку;
- ✦ падає ефективність маркетингової сфери;
- ✦ зниження доходів підприємства;
- ✦ паралельно, збільшення витрат матеріалів на одиницю продукції призводить до збільшення собівартості;
- ✦ через ненадійність постачальників необхідно збільшувати резерви сировини на складах, що призводить до додаткових витрат;
- ✦ необхідність збільшення резервів сировини та її високі витрати на одиницю потребують додаткового залучення обігових коштів;
- ✦ у результаті знижується ефективність фактора виробництва;
- ✦ просідає фінансова сфера через падіння доходів та збільшення витрат;
- ✦ граничні витрати перебільшують граничні доходи.

У даній ситуації необхідно прийняти низку рішень, що повинні привести систему в стан рівноваги.

У першу чергу, необхідно добитися вивільнення обігових коштів шляхом пошуку нових постачальників. При відсутності альтернативи: виявити причини неста-

більності поставок, посилити кооперацію, удосконалити логістику, взяти питання доставки на себе при зменшенні собівартості тощо. Паралельно провести оптимізацію закупівельних партій та зменшити резерви. Вивільнені обігові кошти можна залучити як частину активів для технологічного оновлення виробництва. При переході на нову технологію доведеться провести навчання персоналу та оптимізацію його чисельності за нових умов.

Виробнича лінія також може потребувати часткової заміни обладнання або ж його вивільнення через удосконалення процесу виробництва. Результати вирішення проблеми можна продемонструвати через схему на рис. 2.

Як і в попередній ситуації, схема описує результат впровадження рішень при умові стабільності ринку. Фінансові вливання на реалізацію заходів через позику в короткостроковому періоді можуть ослабити підприємство. Вирішується дана проблема за допомогою коштів, що підприємство отримує в результаті повернення собі втраченої долі ринку. Розрахунковий період – 1 рік.

ВИСНОВКИ

Проведене в даній статті моделювання ситуацій та засобів їх вирішення дозволяє зробити такі висновки:

- ✦ відповідність системи гештальтів умовам застосування автоматичних стабілізаторів. Системи синхронізовані, не суперечать одна одній та мають спільну методологічну базу;

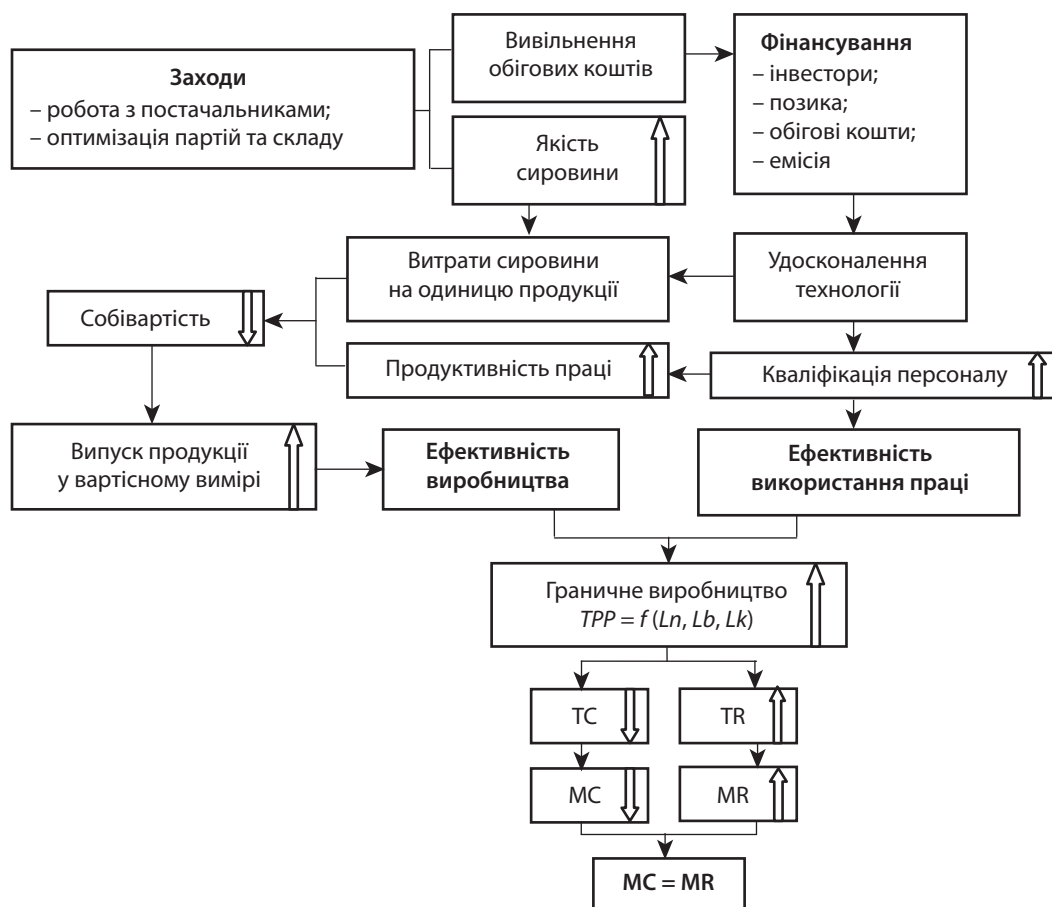

Рис. 2. Логічна схема системи гештальтів при удосконаленні технології виробництва та оптимізації роботи з постачальниками

- ✦ система гештальтів потенційно може бути універсальним механізмом реалізації науково-практичних розробок подолання сучасних проблем підприємництва;
- ✦ дія автоматичних стабілізаторів дозволить підприємцям без особливого досвіду робити якісні рішення на основі точного прогнозованого результату.

При подальших розробках автоматичних стабілізаторів у системі гештальтів ми повинні отримати набір модулів, комбінація яких дозволить вирішувати типові проблеми підприємства. Комбінації модулів рішень будуть підбиратись під конкретну проблему з подальшим відстеженням їхніх ефектів в рамках системи гештальтів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Копосов Г. О.** Управління підприємством в умовах невизначеності на основі розробки системи гештальтів (образів) / Г. О. Копосов, П. Г. Шелухін // Бізнес Інформ. – 2012. – № 8. – С. 195 – 198.
2. **Лебедева Н. М.** Путешествие в Гештальт: теория и практика / Н. М. Лебедева, Е. А. Иванова. – СПб.: Речь, 2005. – 555 с.
3. **Зигель А.** Модели группового поведения в системе человек-машина: с учетом психосоциальных и производственных факторов / А. Зигель, Дж. Вольф; пер. с англ. – М.: МИР, 1973. – 263 с.
4. Стратегическая гибкость / Г. Хэ-мел, К. Прахалад, Г. Томас, Д. О'Нил; пер. с англ. – СПб.: Питер, 2005. – 384 с.
5. **Ковтун О. І.** Стратегія підприємства / О. І. Ковтун. – Л.: Новий світ-2000, 2005. – 385 с.

УДК 658.588.2

ОБҐРУНТУВАННЯ ПАРАМЕТРІВ НАУКОЄМНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ОСНОВІ ОЦІНКИ ТА РОЗПОДІЛУ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ

ОСИПЕНКО С. М., РОМАНЧИК Т. В.

УДК 658.588.2

Осипенко С. М., Романчик Т. В. Обґрунтування параметрів наукоємної продукції на основі оцінки та розподілу економічного ефекту

Розглядається методичний апарат обґрунтування параметрів нових зразків складної наукоємної продукції, який забезпечує економічну ефективність їх виробництва та експлуатації.

Ключові слова: наукоємний виріб, параметри виробу, економічний ефект, економічна ефективність.

Рис.: 1. **Формул:** 20. **Бібл.:** 5.

Осипенко Станіслав Миколайович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічних дисциплін, Академія внутрішніх військ МВС України (пл. Повстання, 3, Харків, 61001, Україна)

Романчик Тетяна Володимирівна – старший викладач, кафедра менеджменту та військового господарства, Академія внутрішніх військ МВС України (пл. Повстання, 3, Харків, 61001, Україна)

E-mail: romancik@list.ru

УДК 658.588.2

Осипенко С. Н., Романчик Т. В. Обоснование параметров наукоёмкой продукции на основе оценки и распределения экономического эффекта. Рассматривается методический аппарат обоснования параметров новых образцов сложной наукоёмкой продукции, обеспечивающий экономическую эффективность их производства и эксплуатации.

Ключевые слова: наукоёмкий продукт, параметры изделия, экономический эффект, экономическая эффективность.

Рис.: 1. **Формул:** 20. **Библ.:** 5.

Осипенко Станислав Николаевич – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономических дисциплин, Академия внутренних войск МВД Украины (пл. Восстания, 3, Харьков, 61001, Украина)

Романчик Татьяна Владимировна – старший преподаватель, кафедра менеджмента и военного хозяйства, Академия внутренних войск МВД Украины (пл. Восстания, 3, Харьков, 61001, Украина)

E-mail: romancik@list.ru

UDC 658.588.2

Osipenko S. N., Romanchik T. V. Rationale for the Parameters of Science-Based Product Evaluation and Distribution of Economic Effect. An apparatus methodical study of parameters of new models of complex high technology products, providing cost-efficiency of their production and operation.

Key words: knowledge-intensive product options products, economic impact, economic efficiency.

Pic.: 1. **Formulae:** 20. **Bibl.:** 5.

Osipenko Stanislav N. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Disciplines, Academy of Interior Ministry of Ukraine (61001, Ukraine)

Romanchik Tatyana V. – Senior Lecturer, Department of Management and Military Facilities (Economy), Academy of Interior Ministry of Ukraine (61001, Ukraine)

Email: romancik@list.ru

Нова наукоємна продукція за параметрами якості значно краще продукції, що засвоєна у виробництві і випускалась раніше. Споживання нової продукції в будь-яких підприємствах, організаціях, а також у домашніх господарствах є ознакою впровадження науково-технічного прогресу як головного фактора зростання ефективності діяльності суб'єктів господарю-

вання, підвищення добробуту населення. Разом з тим, розробка і засвоєння виробництва нової наукоємної продукції потребує значних додаткових коштів, що суттєво обмежує, а іноді робить неможливим її практичне застосування за економічними чинниками. Тому актуальним постає завдання ретельного обґрунтування передусім економічних параметрів нових наукоємних